

Repensem la docència. Definim el model acadèmic i docent de la UB

Claustre de la Universitat de Barcelona. Sessió de 20 de juliol de 2021

Encetem un període de reflexió que ens ha de portar a definir el model acadèmic i docent que volem per a la Universitat de Barcelona i que ha de guiar la formació dels nostres estudiants. Ho fem a partir del Pla estratègic UB2030 i de les línies estratègiques que la Universitat de Barcelona va plantejar en l'eix dedicat a la formació de les futures generacions.

“Una de les missions de la universitat és la formació dels estudiants, formació que ha d'estar basada en principis i valors, compromís i ètica. La universitat ha de generar una comunitat d'aprenentatge on tothom pugui aprendre i aportar, sense perdre de vista que la universitat és una institució generadora de coneixement i motor de desenvolupament social i econòmic. És un lloc on fer-se preguntes, on es pensa i discuteix. Els coneixements són fonamentals, però cal anar més enllà i donar a l'alumnat una formació integral, des de la docència.

Els escenaris en els que es desenvolupa la formació són cada cop més amplis i estan íntimament associats al desenvolupament de les noves tecnologies de la informació i la comunicació. Estem vivint canvis profunds en la manera d'entendre la nostra tasca com a professors. Les TIC ens fan qüestionar el model educatiu tradicional, donat que obren moltes possibilitats metodològiques a l'hora de desenvolupar la docència. La revolució tecnològica i la globalització de l'educació superior ens obliguen a replantejar algunes de les nostres tasques.

Aquesta nova complexitat fa del tot necessari treballar en equips docents. La preparació de materials d'aprenentatge per als estudiants, la implementació de metodologies actives, la creació de continguts multimèdia, el disseny de pràctiques de simulació, tot un seguit de feines que requereixen la col·laboració entre el professorat, amb el suport de persones formades en aquestes tasques.

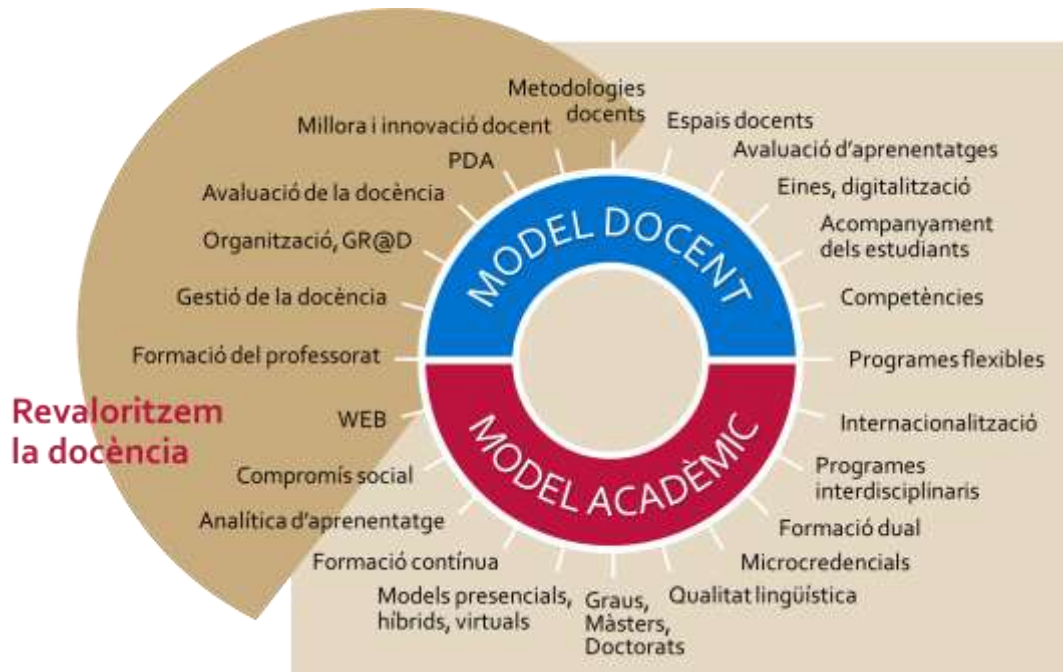
D'altra banda, ens hem d'obrir a la societat i incorporar la responsabilitat social a la vida acadèmica i a la docència. S'obre així un nou horitzó per desenvolupar la nostra tasca de formar els estudiants, d'educar ciutadans responsables amb el seu entorn a més de professionals preparats. La diversitat de modalitats formatives creixerà encara més. Cursos virtuals, cursos dirigits a col·lectius diversos, formació al llarg de la vida, programes de formació no formals”¹.

El model actual és del segle passat, cal repensar el model acadèmic i el model docent.

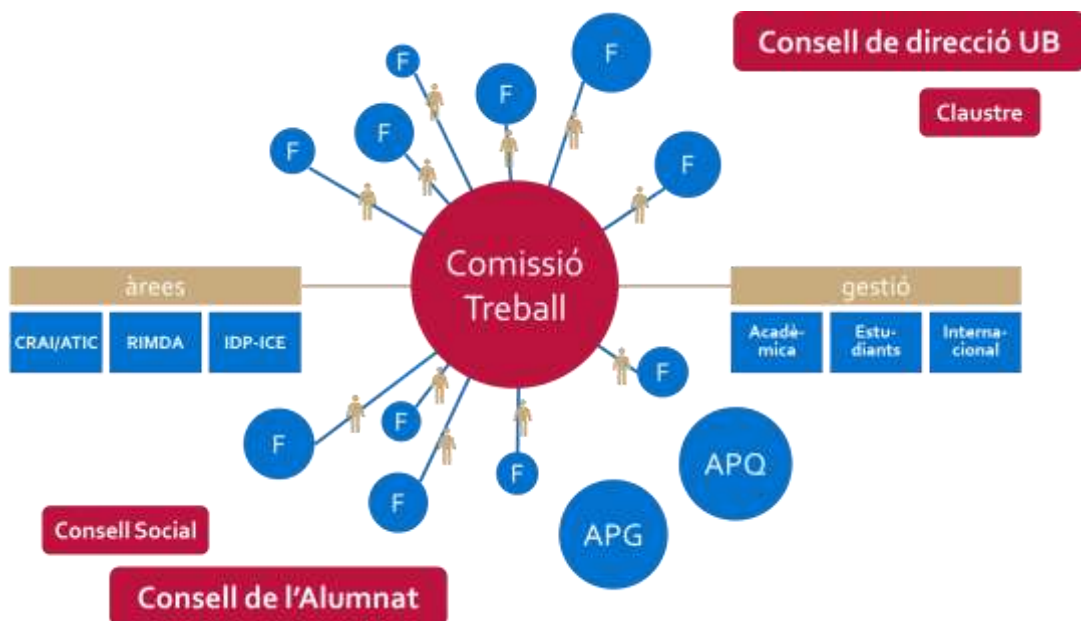
¹ A partir de J. Guàrdia, P. Delgado, C. Amat. Repensem la figura del professor universitari. Bloc de la campanya electoral al rectorat. Desembre 2020

Dimensions a considerar

Participants en el projecte

REVALORITZACIÓ DE LA DOCÈNCIA

Un dels eixos del programa de l'equip de govern de la UB és la voluntat de donar valor a la docència i a la innovació docent, i que tot allò que s'hi vincula sigui un eix vertebrador de les activitats del professorat. La docència ha de deixar de ser considerada una càrrega per esdevenir un valor de primer ordre i és per això que cal desenvolupar un marc institucional en que la bona docència sigui considerada com un mèrit per a la contractació del professorat.

A partir d'aquí es presenten diferents propostes per donar a la docència el valor que li pertoca.

1. Valoració de l'encàrrec docent

Actualment l'activitat docent del professorat es quantifica en les hores d'activitats planificades, segons les directrius per a l'organització acadèmicodocent de la UB². Aquest document és útil però està basat en uns estàndards que han quedat superats. Hores d'ara s'apliquen metodologies docents i d'aprenentatge més enllà de les classes magistrals, hi ha noves modalitats d'impartició de programes i assignatures ... Això fa que hi hagi un desajust entre les tasques que porta a terme el professorat i la manera de considerar la seva dedicació a la docència. És una prioritat valorar l'encàrrec docent en la justa mesura.

COM?

- Considerar la docència més enllà de les hores presencials a l'aula. El crèdit ECTS s'ha desenvolupat des del punt de vista de l'alumnat, però no s'ha fet una reflexió paral·lela des del punt de vista del professorat.
- Considerar la dedicació docent en les diverses modalitats d'impartició: presencial, semipresencial, virtual.
- Facilitar i reconèixer el treball en equips docents. La docència d'una assignatura s'ha de poder considerar de forma global i possibilitar una distribució asimètrica de les tasques que fan el professorat i els ajudants que hi participen.
- La coordinació d'assignatures troncales de grau ha de recaure en professorat permanent que tingui un tram docent viu.
- Els directors de programes oficials o de màsters propis han de ser professors permanents amb un tram de docència viu. L'objectiu final és que el professorat que està al davant dels programes de formació estigui capacitats i tingui experiència docent suficient.

Aquest apartat implica fer una anàlisi profunda de la dedicació del professorat i treballar l'encaix amb les aplicacions que gestionen l'organització acadèmica dels ensenyaments.

2. Millora i innovació docent

El Programa de Recerca, Innovació i Millora de la Docència i l'Aprenentatge (RIMDA) contribueix a l'excel·lència de les titulacions mitjançant estratègies de foment de la recerca en docència, el reconeixement i suport a projectes i grups d'innovació docent, i la implementació de projectes de millora de la qualitat docent als centres de la UB. El programa evoluciona per adaptar-se a les circumstàncies actuals.

² Directrius per a l'organització acadèmicodocent de la Universitat de Barcelona per al curs 2021-2022

COM?

- Diversificar l'actual programa de projectes de millora i innovació docent (PID), posant èmfasi en l'impacte que tenen aquestes accions en la formació dels estudiants.
- Impulsar el desenvolupament de projectes d'innovació docent per part de professorat novell.
- Impulsar el desenvolupament de PID coordinats per professorat associat, així com en l'entorn de la formació continuada.
- Donar valor a l'obtenció de la valoració positiva de la docència, establint com a requisit per coordinar un grup d'innovació docent consolidat tenir un tram de docència viu.

3. Formació del professorat

La formació del professorat de la UB està sota el paraigües de l'Institut de Desenvolupament Professional (IDP-ICE) i, conjuntament amb el Vicerectorat de Política Docent, treballa per al desenvolupament professional dels membres de la institució. Les accions de formació són clau per a l'evolució de la docència cap a sistemes que promoguin l'aprenentatge actiu i tot allò que considerem que ha de ser l'actuació docent del professorat. Les estratègies en formació també són part de l'estratègia de valorització de la docència.

COM?

- Desenvolupar un programa d'incorporació a la docència per a professorat de nova entrada, sigui quina sigui la seva categoria. El programa ha d'incloure aspectes relacionats amb la recerca i l'emprenedoria.
- Revisar l'organització del Màster de professorat novell: requisits d'admissió, nombre de places, adequació del programa.
- Desenvolupar un pla estructurat de formació del professorat que permeti la capacitat en metodologies docents i en tecnologies aplicades a la docència; que tingui en compte l'atenció a estudiants amb necessitats especials, la inclusió dels ODS en la docència, l'ús correcte de les llengües, etc.
- Revisar el reconeixement de totes les activitats de formació que es porten a terme per donar-les-hi el reconeixement adequat.
- Desenvolupar un pla d'assessorament del professorat en millora i innovació docent.
- Incloure el Màster per a professorat novell de la UB i el programa de formació del professorat com un mèrit explícit en els concursos de professorat.

4. Avaluació del professorat

La garantia de la qualitat de l'activitat docent és fonamental, i un element clau és la competència docent del professorat. A partir d'aquí es justifica que hi hagi un sistema d'avaluació del professorat, d'altra banda necessari per poder dissenyar un programa adequat de formació del professorat, així com el desenvolupament d'una carrera professional docent. La finalitat última és la millora de la formació dels estudiants.

Les agències externes de qualitat (AQU en el cas de Catalunya) indiquen les directrius generals que han de tenir els manuals d'avaluació del professorat, que han d'estar en consonància amb el programa DOCENTIA desenvolupat per ANECA. L'agència estatal estableix que els models d'avaluació han d'establir al menys quatre categories per agrupar el professorat en funció de la

qualitat de la tasca que desenvolupen. D'altra banda, s'està treballant en un tram estatal de docència que tindrà en compte l'avaluació del professorat prenent com a base el programa DOCENTIA.

L'avaluació del professorat pren importància i és un element clau per a la revalorització de la docència.

COM?

- Revisió del manual d'avaluació de l'activitat docent del professorat. Algunes propostes d'incorporació al manual són les següents:
 - Incorporació de la diferenciació de quatre categories en el resultat de l'avaluació del professorat.
 - Simplificació de l'elaboració de l'autoinforme d'avaluació. D'altra banda es proposen dos models: model general i model per al professorat amb carrera docent consolidada.
 - Informe de la CADUB com a complement del resultat de l'avaluació, amb l'objectiu d'orientar el professorat en la progressió cap a la millora.
- Estimular la participació del professorat en les convocatòries d'avaluació.
- Visibilitzar els resultats de les avaluacions de manera general. Els estudiants han de saber les conseqüències que comporta l'avaluació del professorat.

5. Participació en activitats complementàries a la docència

El funcionament de la Universitat de Barcelona en temes acadèmics requereix la participació del professorat en tasques que van més enllà de les responsabilitats docents que tenen assignades, sense ser tasques de gestió. Alguns exemples són els següents:

- Participació en xarxes internacionals (LERU, EUA, Grup de Coimbra ...).
- Participació en comissions relacionades amb la docència: CADUB, CAIDUB.
- Participació en programes de formació complementària: Juliols, Universitat de l'Experiència, Gaudir.
- Participació en activitats de divulgació: adreçades al públic en general, adreçades a infants i joves ...

La institució ha d'impulsar la participació en aquestes activitats, sense que això impliqui la ampliació de la jornada laboral més enllà d'una dedicació extra raonable.

COM?

- Amb remuneració econòmica al professorat en aquells casos en que l'activitat així ho contempli en el seu pressupost.
- Amb un reconeixement explícit d'aquestes tasques en el pla de dedicació del professorat.

6. PDA

El Pla de dedicació acadèmica del professorat (PDA) regula la dedicació del professorat tenint en compte tant la docència com la recerca i la gestió, de manera que ha de mostrar el currículum anual

de cada membre del PDI³. El document que ho regula és de l'any 2012 i d'aleshores ençà les tasques que porta a terme el professorat, sobretot en l'àmbit docent, s'han diversificat i evolucionat. És fa necessària una revisió a fons d'aquest document.

COM?

- Tot el professorat ha de disposar de PDA de docència, inclòs el professorat associat.
- Desenvolupar el PDA per a la docència, de manera anàloga al PDA de recerca. Aquest punt va lligat a l'avaluació del professorat i hauria d'estar en consonància amb l'avaluació dels grups d'innovació docent.
- El PDA ha d'incloure totes les activitats docents que porta a terme el professorat, en programes oficials, programes propis i activitats docents complementàries.

7. Plana WEB

La plana WEB de la UB conté molta informació i enllaços a materials i serveis adreçats al professorat, però l'accés a aquesta informació no és fàcil. Unitats com el Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI), l'Institut de Desenvolupament Professional (IDP-ICE) o el programa de Recerca, Innovació i Millora de la Docència i l'Aprenentatge (RIMDA) ofereixen eines al professorat per a la seva formació i recursos per ser aplicats a la docència i l'aprenentatge, però no hi ha un lloc únic on la informació estigui a l'abast de tothom de forma atractiva i organitzada. Una part d'aquesta informació també ha de ser accessible a l'estudiantat; tot allò que el pugui ajudar en el seu procés de formació.

La plana WEB és la finestra a la societat que també ha de poder conèixer com es fa la docència a la UB, quins són els eixos estratègics en els àmbits acadèmics i docents sobre els que es basa la formació dels estudiants.

COM?

Crear un espai únic des d'on accedir a tota la informació relacionada amb la docència:

- Directori del professorat amb enllaç al web personal i a les assignatures que imparteix.
- Catàleg de serveis orientats a la docència: suport al Campus Virtual, eines TÀCTIC, elaboració de materials docents, recursos lingüístics, ODS, docència i aprenentatge, estratègies docents.
- Formació del professorat.
- Publicacions: repositori digital de la UB, publicacions sobre docència (IDP-ICE).
- Avaluació de la docència.

³ Pla de dedicació acadèmica del professorat de la Universitat de Barcelona (Consell de Govern de 6 de maig de 2012)